

V torek, četrtak in soboto
izhaja in velja v Mari-
boru brez pošiljanja na
dom za vse leto 8 gl. — k
za pol leta . . 4 . . —
za četrt leta . . 2 . . 20 . .
Po pošti:
Za vse leto 10 gl. — k.
za pol leta . . 5 . . —
za četrt leta 2 . . 60 . .
Vrednisto in opravništvo
je na stolnem trgu (Dom-
plate) hišna št. 184.

SLOVENSKI NAROD.

Oznaniła:
Za navadno dvestopno
vzeto se plačuje
6 kr., če se tiskajo 1krat,
5 kr., če se tiska 2krat,
4 kr., če se tiska 3krat.
Veče pisemke se plaču-
jejo po prostoru.
Za vsak tisek je plačati
kolek (tempelj) za 30 k.
Rokopisi se ne vračajo,
dopisi naj se blagovoljno
frankujejo.

Št. 46. V Mariboru 21. julija 1868. Tečaj I.

Nove postave. II. O zakonu.

Res je težka naloga lotiti se predmeta, do kterega dve naši naj-
viši oblasti: cerkev in država mislite imeti last; stopiti na polje, ki je v
pravdi med tema oblastima, in marsikteremu se bo zdelo celo predrzno so-
diti, čigavo je omenjeno polje. Vendar naj ne pozabi nobeden čitatelj, da
nam je Bog dal um in pamet ravno tako, da ju rabimo, kakor vse druge
naše telesne in dušne zmožnosti; sramotno se nam tedaj zdi, brez lastnega
premišljevanja priti do sklepa, in brez temeljitih razlogov pridružiti se tej
ali oni stranki, morebiti tudi v pomoti, in slepo obsoditi vse, kar pride od
druge strani. Življenje strank je bilo od nekdaj to, da je vsaka stranka raz-
vila svoje bitje v dobrem in slabem pomenu; brez pomot še ni bilo človeka,
niti ne stranke, pa tudi ne takih, ki bi se vselej motili.

Ko je lani ranji dr. Mühlfeld izdelal osnovo za postavo o zakonu,
po kateri je hotel vzeti cerkvi vso oblast v zakonskih zadevah, tudi poroko,
po pravici smo bili nevoljni vsi Slovenci. Zakon ni pogodba, s katero se n.
pr. hiša kupi, in to zapisuje pri notarji, ampak zakon je združenje celega
življenja. Sopruha in njih otroci niso le društvo za obdelovanje njiv, in
za vzajemno mizo, temuč so, ali naj so društva tudi v veri, v bogočastji;
v rodovini je tudi zamenjavanje vsakovrstne znanosti in umetnosti, rodovina
je hranišče čudorednosti in pravice; pri Angličanih pravi ženin k nevesti pri
poroki: Jaz te činim vdeležnico vsega svojega zemeljskega (in dušnega, bi
se moralo pristaviti) blaga.

Ako še nadalje premišljujemo, da je po Božji sodbi življenje novih
ljudi, t. j. otrok v zvezi z društvom med možem in ženo, ako nam je novo
življenje sveta stvar, kakor smrt, gotovo moramo spoznati, da spada poroka
pod cerkev, ki ima opravljati z božjimi ustanovitvmi, da je po pravici cer-
kev določila poroko za zakrament.

Drugo vprašanje pa je: Kdo naj določi pogoje, s kterimi smeta v
zakon stopiti mož in žena, cerkev ali država? Nekdaj ni bilo treba tako
vprašati, takrat namreč, ko je bil najvišji duhovnik tudi vojvoda, pri Judih,
kjer so bili njihovi sodniki tudi duhovniki. Odkar ste se pa ločili duhovna
in posvetna oblast, svojila si je vsaka pravo, določevati zakonu pogoje,
kakor tudi zavire, pod kterimi se ne sme zakon sklepati. Gotovo to pravico
le moremo pripoznati eni oblasti, ne pa obema. Drugače pridemo do tega,
da država druge pogoje postavlja, ko n. pr. cerkev. Pa se tedaj sklene za-
kon, ki ni veljaven po državni postavi, vendar velja po cerkveni, in narobe;
to pa je gotova nesreča za soproga, za otroke in sploh za človeško društvo,
ki se spodlita nad prepričim v zapovedih svojih dveh najvišjih oblastnij.

Ako se pa vpraša, koliko let že mora imeti ženin, ali mu mora
privoliti v zakon njegov oče, ali sodnija, ali si smé izvoliti nevesto iz svoje
žlahte, in do kterega kolena; ali mora dokazati, da ima potrebne dohodke
za živež v zakonu, ali smé vojak, ali obsojen hudodelnik zakon sklepati itd.,
to so vprašanja, ki se tičejo zunanjih okolištin, to so pogoji, ki ne ležé v
duši, za katero cerkev skrbi. Taki pogoji se stavijo zato, da se obvaruje za-
kon, soprug in vse človeško društvo zunajne nesreče, vse to tedaj spada
pod pravo in pod pravniško oblast, tedaj pod državo.

Navedeni pogoji so pa tudi različni po krajih, in se ne morejo pov-
sod enako določiti. V južnih krajih n. pr. človek dosti pred dozori do za-

kona, nego v severnih; tam tedaj lahko postava dovoljuje zakon med tako
mladimi ljudmi, ktere mi še štejeemo med deco. To tedaj ni predmet cer-
kvene postave, ki mora imeti splošno veljavo na vesoljnem svetu.

Naša nova postava o zakonu je tedaj po pravici zopet državni obla-
sti prisvojila določbo o tem, pod kterimi pogoji se sme sklepati zakon. Pri
tem je, žali Bože, v nekterih pogojih navkriž s katoliško cerkvijo. Zlasti ima
naša cerkev več zavir zoper zakon, ako sta si ženin in nevesta v daljni
zlahti ali svaščini, ako je bila telesna pregreha storjena med enim zaročen-
cem in med sorodnikom drugega zaročenca itd.

Kar se tiče teh cerkvenih, od države nepripoznatih zavir zoper za-
kon, res je cerkev rada odpuščala zaročencema, ako je bilo dovoljenih raz-
logov za to. Pa cerkev se je tudi poprej, dokler je vladala državna pos-
tava o zakonu od l. 1811 do 1856, ravнала po tej postavi, in ni bilo takrat
ničesar slišati o zakonih, ktere bi cerkev spoznala za neveljavne, država pa
za veljavne; cerkev je opravljala vse poroke, in bil je ljubi mir med državo
in cerkvo v tej zadevi. Sedaj se je pa vnela borba med državo in med av-
strijskimi katoliškimi škofi, celo med sv. Očetom, ki ne dajejo radi iz rok
one oblasti, ktero so pridobili v zakonskih zadevah po konkordatu, t. j.
po pogodbi, sklenjeni l. 1855 med našim cesarjem in med papežem. Prav
srčno obžalujemo ta prepir, in želimo, da se vse z dobrim poravná. Država
pa vendar ne more določbe pravic iz rok dati, ker to bi bilo toliko, kakor
svoje samostalno bitje tajiti. Država mora ostati neodvisna v pravniških za-
dehah, in nevolja se loti pravnika, ako n. pr. sv. oče z ostrimi besedami
obsojajo nove postave; saj take postave spadajo v delokrog vsake države.

Naši postavodajci so pa tudi bili toliko previdni, da so odločili, da
sme državni uradnik poroko opraviti, ako se duhovnik tega opravila noče
lotiti, bodi si zavolj zavire od države nepripoznane, bodi si da ne objavi no-
bene zavire, ali pa molči določni čas. Navadno pa naj po novi postavi, ka-
kor po stari, duhovnik opravi poroko. Poroka po državni oblasti (civilna
poroka) je tedaj le sredstvo, zakon skleniti po državnih pogojih, ako so ti
pogoji navkriž s cerkvenimi. Naj bi nikoli ne prišlo to take poroke pri nas!
naj bodo potrpežljivi naši duhovniki, in naj bodo tudi prihodnjič udani državni
postavi o pogojih k zakonu, kakor so bili tudi pred letom 1856!

Tretje glavno načelo nove postave o zakonu je to, da bodo vprihodnjič
le sodili državni sodniki o veljavnosti zakona, pa tudi o ločitvi pravih sopru-
gov. Ako smo za resnično spoznali načelo, da država določuje pogoje k za-
konu, tedaj tudi moramo brez ovinkov pritrditi nasledku tega načela, da nam-
reč država ima soditi o tem, ali so bili spolnjeni ti pogoji, tedaj, ali je za-
kon veljaven ali ne.

Pa tudi sodba o ločitvi pravih soprugov od mize in postelje spada
pred državo. Ločitev ni enako sveta stvar, kakor poroka, ločitev je ravno
narobe začasno razdruženje zakona zavolj zavir proti uspešnemu nadaljeva-
nju zakona. Ali je takošna zavira postala, (n. pr. prešeštvo, tepeži, hudodel-
stvo), to vprašanje se ravno tako tiče zunanjih in pravnih razmer, kakor v
začetku zakona pogoji k zakonu. Na dalje se pri ločitvi mora tudi skrbeti
za prihodnje pravne razmere med soprugoma, za izrejo otrok itd. Vse to
spada pod državno oblast, ona tudi vse lahko razsodi z eno samo pravdo,
namesto da bi bila o ločitvi pravda pred škofovo sodnijo, potem pa še druga
pravda pred državno sodnijo zavolj pravnih razmer.

Kakor pred letom 1856, tako tudi prihodnje bodo morali trikrat pri
duhovniku se zglasiti soprugi, ki se hočejo ločiti, da jih bo skušal z dobrim

Listek.

Iz Lutetiae Vindorum 16. julija.

Prišel sem v slovenski Pariz. Prva skrb mi je bila, da najdem Ci-
cerona, kteri bi me vodil po ogromnem mestu. Krčmar pri kterem sem
stanoval, priporoča mi: Signora Angela, in res je Signore Angelo
prav mož za to; on pozna mesto od enega konca do drugega, od enega
prelaza do drugega, od ene lese do druge, vé za vse, kar se govori v „sa-
lonih“ in za — plotom, je znan z vso inteligencijo, pozna vse učenjake
in pisatelje, vse umetnike — od lončarja do čizmarja, vé koliko gumb ima
„maire“ na hlačah, vé za vse skrivnosti za gardinami — in one diplomatov
slovenskega Pariza, znano mu je, koliko pariški Lucullus pojé na enkrat
polžev in spi je gorečega Jeruzaleščana. On pozna vse veljake „de bourse“,
koliko imajo gotovine, koliko menjic, z eno besedo, Signore Angelo je naj
potrebniši človek v slovenskem Parizu. Če stopaš od ogerske strani v mesto,
greš skoz dolgo vrsto visokih jagnet in starih vrb; na desno in levo je plot
s koprivami zaraščen; vse to kaže na „imitation“. Na velikem trgu za-
gledaš spomenik „notre Dame“; postavil ga je domač rojak — slaven me-
sten sin, kterega so mogli po njegovi smrti v jelenovo kožo zašiti, naj ne
pozabi toraj nobeden potnik v stolni cerkvi te mumije pogledati. Ta mož
je tudi sporočil mestu mlin kraj reke Seine, da meščani zastoj dobivajo
— otrobe.

Najprej me „signore Angelo“ pelje v „Faubourg“. V ozkih do-
lavinah so tu klukali, zbadali, smolili urni dečki, pravi gamini. Mojsi
so se še mudili pri zeleni mizi, in žolte, bele in rudeče krogle potakali, ne-

kteri so bili pri „dejeneuru á la forchette“, in mastili si demokratične brade,
in namakali luknjaste želodce. Ne daleč proč je; „Quartier latin“, s slavno
„école de bourgeoisie“, ktera ima v slednjem razredu štiri učence,
ktere podučuje slavni „professeur monsieur De l'imbécilité“, navlašč poklican
semkaj iz — Montpelliera.

Vendar naši študenti niso tako demokratični kakor francoski in sicer
zarad tega ne, ker so iz samih aristokratskih rodbin, zato tudi ne kli-
čejo: vive la liberté! vive la republique! nego: vive la klobasa!
— vive la gibanica!

„Le beau sexe“ ljubi mniforme, tudi že nekaj „demi monda“ najdeš
v slovenskem Parizu. Na velikem trgu so „Touillerie“, v kterih pa ne stanuje
vladar mesta rodem Nemeč; — temuč „monsieur Hausmann“ slovenskega
Pariza. Ljudstvo je prav veselo, — da veljajo o njem vrstice pesnikove: Im-
mer dreht sich der Bratspiess itd.

Politični stranki ste dve, ena legitimistična po c. k. postaval
in „Staatsgrundgesetzi“, nje vodja je: monsieur Demangeaison.
V to stranko spada ves oficijelni svet od marovega sergeanta do Lordmayora,
dalje v mestu naseljeni Nemeč in Nemsikutarji, druga je mladofrancoska
nacionalno-liberalna, ktere vodja je: monsieur Droit —, h kteri
spadajo vsi samostalni možaki in pa jedro „de nation“: kmeti pariške oko-
lice, ne morebiti kak „pueple“, marveč sami premožni zbrisani korenjaki.

Mesto je ponoči prav živo, dasiravno mu še manjka plinove svečave,
policija ni preostra, dasiravno je „monsieur Petri“ dobro rokovedi, in vsako
jutrno referuje g. „mairu“, kar se je storilo in govorilo posebno v društvu,
ktero ima nefrancosko ime: „Čitalnica“.

spraviti, pred ko se smejo ločiti po državni sodnji. To pravilo je gotovo dobro, ker zakon se sklone po namenu vselej za celo življenje, in naj tudi trpi do smrti, ako je le mogoče. Vendar se nam zdi, da je to še premalo upliva za duhovnika. Ako je cerkev storila poroko, ako je takrat sklenola društvo med ženinom in nevesto za celo življenje, tedaj bi se moral tudi slišati glas duhovnikov pri pravdi o ločitvi. Tedaj bi želeli, da ima duhovnik tudi sedež pri državni sodnji, kedar gre za ločitev.

Dr. Janko Srnc.

Primorske gimnazije, njih jednakopravnost in italijanske zahteve.

Iz Primorskega. 28. maja. L. K.

(Dalje.)

Znamenit del zgodovine trpljenja in nadlog slovanskega Primorja, križevo pot slovanskih dijakov bi popisal, ko bi na drobno razkazoval, kako so se slovanski dijaki od oklicanega poroda učnega načrta (16/9 1849) ali vsaj od 9. decembra 1854, ko ga je presviti cesar konečno potrdil, urili ali za prav zanemarjali v svojem materinem slovanskem jeziku. Žalostno stanje Slovencev goriske gimnazije bi popisal iz lastne skušnje. Povedal bi, kako so nas uboge Slovence Lahi in Lahoni psovali z grdimi razžaljavimi besedami in celo s pestmi suvali, če smo se drznili slovenski govoriti. Enako in nekoliko še slabše se je godilo Slovonom po drugih gimnazijah, kjer so tuje — Italijani v večini bili. Uradni italijanski duh se je širil med goriskimi dijaki in še bolj po drugih gimnazijah ter nam porl brez števila sinov matere Slave.

Kako so se očitno izrečene zahteve učnega načrta prezirala pri poduku slovenščine, naj z ozirom na Gorisko gimnazijo pojasni sledeči pregled:

Leta	Število slovenskih dijakov	Slovenščina se je učila		Obiskavalo jo je		Lščina se je učila	
		razredi	ure	brezozir.	%	razredi	ure
1852	129	2	2	38	29.4	3	3
1853	132	3	3?	49	31.1	3	3
1854	127	2	3	39	30.7	3	3
1855	136	3	3	52	38.2	3	3
1856	136	3	2	44	32.3		
1857	120	3	2	65	54.1		
1858	138	3	2	62	44.9		
1859	162	3	2	70	43.2		
1860	151	3	2	76	50.3		
1861	179	3	2	80	44.6		

To kazalo preočitno priča, kako je vlada tlačila materini jezik $\frac{1}{4}$ vseh prebivalcev Goriske grofije, kako je poduk slovenščine, katero je govorilo skoraj $\frac{3}{4}$ vseh dijakov Goriske gimnazije, zanemarjala. Ali mi je treba še posebno poudarjati nerednost dotičnih slovenskih razredov: zdaj sta bila dva, zdaj trije, letos po 2 uri na teden, drugo leto po 3. Ali je sploh mogoče, pral bi dalje, v 2 ali 3 razredih se vsaj nekoliko izuriti v materinem jeziku, ker so vanje hodili dijaki kaj različnih razredov gimnazijskih? Ali je poduk zanimal dijaka, ki je po 2 ali 3 leta moral sedeti v taistem slovanskem razredu, moral prežvekat taisto tvarino? Kaki so bili učitelji? letos ta, drugo leto drugi. Kteri dnevi in ktere ure so bile slovenščini odločeni? Ni se tedaj čuditi, da je tako malo Slovencev obiskavalo slovenske razrede. Le dve leti 1857 in 1860 je vanje hodila polovica vseh slovenskih dijakov, druga leta komaj dobra tretjina in l. 1852, 1854 in 1856 vsi obiskovalci slovenskih razredov niso znašli še tretjine vseh slovenskih dijakov. V kazalu nisem priobčil tako zvanega „ponavljavnega razreda“, kterega so l. 1858 in 1859 imeli, ker vsa naprava v resnici ni bila vredna, da se omenja. Staro tvarino smo ponavljali in nekaj malega nadaljevali po 1 uro na teden; tedaj je bilo na leto izvzemi počitnice in praznike kach 30 ur. Ta razred, ki je brez posebnega vspaha le mučil dijake, bil je tudi kaj slabo obiskovan

(1858: 27; 1859: 25). Iz enakega razloga je kazalo prezrlo tako zvani „izobraževalni slovenski razred“ za gimnazijalce, ki so navadni 3. razred dovršili (imeli so ga l. 1860 in 1861). Pri tadajšnji uravnavi slovenščine je bilo tudi v izobraževalnem razredu Slovencev nemogoče dalje izobraziti se v slovenskem jeziku. Tu ne velja: nomen-omen, kajti cela naprava ni zadostovala namenu bliščečega imena. Pa ko bi tudi obiskovalce teh enournih razredov k prvim pristeli, znašli bi vsi v dotičnih letih le po 64.4%, 58.6%, 76.7%, 68.1%.

Nikdo ni Slovencev spodbujal k večji marljivosti v materinem jeziku. Slovenščina se je zasramovala, vsezvelična italijanščina pa na rokah nosila, poljubkovala in hvalisala. To se očitno iz tega vidi, da so na pr. v primeri z vsemi italijanskimi dijaki l. 1852 do 1854 obiskovalci italijanskih razredov (tri po 3 ure na teden) znašli 94.1%, 105.3%, in 104.3%. Kako se je v svobodnem letu 1852 slovenščina vladno in uradno za duri stavila, italijanščina v I. in II. gimnazijski šoli za italijanske učence (v I. jih je bilo 20, v II. pa 11) učila po 3 ure na teden, slovenščina pa za mnogo večje število dotičnih Slovencev (I — 30, II — 15) le po 2, rečem dve uri! Leta 1853 je ta poduk pri ponemčevalnem mrazu bil popolnoma pozebel. Kdor hoče po znanem načinu število slovenskih razredov in jim določenih ur poleg italijanskih razredov in dotičnih ur primerjati s slovenskimi in italijanskimi prebivalci, strmel bo, kako so prezirali Slovence, ki so tudi l. 1848 in 1849 zvesti bili državi in presvitlemu cesarju. Tako uborno se je slovenščina podučevala do l. 1862. Kdo bi se čudil, da smo se je le malo malo naučili, da smo le malo zanj marali, ker še tako slabi red v spričevalu ni imel nikakoršne veljave in še tako dober nikakoršnega upliva pri uvrstjenji dijakov.

Za nas Slovane enako žalostne, da celo še bolj žalostne razmere so vladale po drugih Primorskih gimnazijah. V narodnem oziru so te šole za nas bile še tem bolj pogubne, ker se je v njih italijanščina po vseh razredih redno učila in ker so se vsi učenci brez razločka morali redno učiti, Ali mi je treba kazati na Kopersko gimnazijo, ki prejšnja leta slovanščine še poznala ni? Kako je bilo na Pazenski gimnaziji! In jako uborno tudi na Tržaški državni? Kaj je Slovonom pomagalo, da je rajni ravnatelj Videc v Tržaško sporočilo l. 1851 pisal: „Deželni jezik slovenski, pravi in edini jezik kmečkega ljudstva po celem Primorskem od Soče do Kvarnerskega zaliva je pri šolski uravnavi presiromačno (allzukummerlich) preskrbljen. Uči se le kot nezapovedan predmet, če ravno je posebno važen in neobhodno potreben za slednjega dijaka, ki hoče na Primorskem biti duhovnik, uradnik ali zdravnik. Ko hitro se bo gimnazija spopolnila in redno ustanovila, ne sme in upam tudi ne bo dalje zanemarjala tega jezika, ampak mu priznala mesto, katero mu po pravici gre“. Res sprelepe besede, pa žalibože! da niso našle lepšega mesta, da niso obrodile obilnejega sadu.

V sporočilu za l. 1853 je rečeni ravnatelj pisal: Ker je znanje slovenskega jezika jako važno za duhovnika, uradnika in zdravnika, ki pogostoma (!) občejujo s Slovenci, je sl. ministerstvo z ukazom od 30/8 1852, št. 2416 določilo, da se na Tržaški gimnaziji slovenščina v nekterih razredih podučuje za Slovence kot zapovedan predmet“. In glejte, prejšnja dva razreda po 2 uri na teden sta se razmnožila v 3 razrede po 2 uri na teden! Slednji naj sam sodi, ali so se „dotični učenci po dovršenem gimnazijskem uku mogli v rečenih treh razredih temeljito izuriti v materinem jeziku“, kakor namerava omenjeni ministerski ukaz!

Tú ne bom na drobno razkazoval, kako se je v rečenih treh razredih slovenščina podučevala. Zvere so bile naštetim goriskim nekoliko enake, nekoliko pa še dosti večje, če bi tudi dotični učitelji bili prav natanko opravljalji svoje dolžnosti. Ničesar ne mislim tožiti, da se ni spolnovo navedeni ministerski ukaz, ki je ponudil Slovencev komaj malo suho mrvico. Ure so se skrčile; namesto določenih 6 ur se je slovenščina podučevala le po 5 ur na teden! Tako leta 1861, 1862, 1863, 1864. Pravica, kje si bila!

Ker Italijani za italijanski jezik niso imeli dosti ur (namreč po 20 na teden!) in tudi s tem niso zadovoljni bili, da sta se l. in 2. gimnazijski razred v vstričnih razdelkih poitalijančila, ukazalo je ministerstvo (19/7 1864 št. 6886) naj se za naprej italijanščina podučuje v vsakem razredu po 3 ure

Lukšus zmerom porašča, ali trgovina pojema, pa naši Parižani so sami krivi, ker si nič ne skrbijo za pomočke „de communication“, lahko bi si železnico napravili v Anatolijo, saj tudi že Turki radi pijejo dobro vino, dasi-ravno — kuhano. Tudi bi bil njim potreben „toute-Il“ skoz bližnji breg v vas, v kateri čednost brusijo; tudi malo skrbé za dobre ceste, celo veliki trg je zelo blaten o deževji, menda zaradi tega blata je mesto dobilo ime: Lutetie Vindorum po slovenski: Blatov ee, kakor je tolmačil prav dobro ime mesta naš rojak Vicko Dragan, kteremu Vrbovčani še zmerom niso poslali diplome častnega meščana. Slovenski Parižani so ponosni na svoje blato, kajti kakor so goske rešile slavni Rim, ktere so potem Rimljani na državne stroške redeli, tako je blato odvrnilo veliko nesrečo od slovenskega Pariza. Naši Parižani so se bili namreč necega leta zelo na davkih zadovolžili, tako da je ni bilo mestne hiše, ki bi ne bila imela najmanj dva davkarska plačilna naloga za svojem arcalom. Vsemu temu vkljub so bile davkarske bukvice nepopisane, davki neodštetí. Tako ni smelo dalje ostati, in res je nek deževen jenski dan posestnik prve gostilnice svoje sotesčane na vserrano pozdravljal z grozovito novico, da se je v njegov „Fremdenbuch“ zapisal viši davkarski uradnik, ki je prišel rubit vse od klina do klina, kar stoji in leži. Ta novica se ni bila še raznesla po vsem mestu, ko je stopil gospod majhne postave pa resnega obraza s celo butaro pisem čez gostilniški prag. Dasi je bilo tudi blato veliko, bila je dolžnost že večja in mož jo pogumno udari čez blatno jezero. A ni bil še storil 10 korakov, ko strašansko zakolne in se nevoljno vrne — nihče ga ni več v mestu videl, zgubil je bil v blatu svoj desni „Ueberschul“, pod kterim je nosil čevlje, ki so bili že davno pršli iz mojstrovih rok. S tacimi stopali si mož ni več upal med svet — rubovanje je zopostalo. Med tem so šle „pile“ zopet v denar, davki so se plačali, mesto je

bilo rešeno in še dandanašnji slovesno praznuje blatno rešitev na — sv. Martina dan. Najdeni „Ueberschul“ pa se je hvaležno shranil v mestnem arhivu, kjer mora še biti, če ga niso že molji snedli.

Da bi si strebili svojo Seino in Loire, lahko bi na ladjah vozili v črno morje produkte svojega uma in dlani postavim: špile za klobase, otrobe, bukvico, lešnjike, žabice in piskre. Okolica je rodovitna, dosti se pridela lepe rži in koruze, ali naš proletarijat — vincari bližnjih gor — kupuje po nedeljah koruznjak od pridnih Medžimurk. Prosil sem „signora Angela“, naj mi pokaže originalnega pisatelja „originalov iz domačega življenja“, kteri se je tukaj naselil. Signore Angelo mi pove, naj se ob 11. postavim pri spomeniku „notre Dame“, ker navadno gre o onem času slavit kralja Gambirina. Očale si zbršem — in glej ga — patetično jo maha, okrogli klobuček na glavi — a la Deak; če ga zavoljo vročine z glave vzame in si znoj briše, zapazi lahko, da ima glavo à la Bismark, samo ni videti onih treh vsemu svetu dobro znanih ščetin. Prav dobre volje si je popeval, pesmico parizkih garçonov:

Dans le temps de la jeunesse

On n'aime que le plaisir itd.

Kot politikar stoji na strani slovenske omladine, in zdaj mirno prenaša svoj eksil; slišal sem, da za kratek čas izdeluje svoj načrt slovenske drame „Don Quixotte della Blatna vsa“. Prav zadovoljen sem zapustil: „Lutetiae Vindorum“ — iz tega mesta še zna kaj biti, ako hode se ogibalo slabosti francoskega Pariza. Prihodnji listek dobiš dragi čitatelj zopet — iz Maribora.

Επιταφος.

na teden (tedaj vseh 24 ur); ob enem je slavno ministerstvo tudi ukazalo, da naj se v tretjem slovenskem razredu slovenščina podučuje po 3 ure na eden. In glejte! Znati je, da so dotični gospodje drug drugega slepili, slovenščine pa zanemarjali, kajti vsem tem očitnim jasnim ukazom vkljub se je slovenščina tudi zadnja leta podučevala le po 6 ur na teden. Pa ne razgrinjajmo dalje teh bridkih ran, ki ste jih vladna in uradna nemarnost sekali slovenskemu narodu!

Dopisi.

Iz Ljutomera, 15. julija. [Izv. dop.] Slovenskim dijakom!

— Lepa je priložnost slovenskim dijakom v predstojećih vakancah zopet kaj za svoj mili narod storiti. Čitalnice naj bodo njih zbirališče, polje delovanja pa prosti, nauka zelo potreben narod. Čitalnica ljutomerska željno pričakuje teh milih gostov, in se za trdno nadja, da bodo njo posebno iz Ljutomerskega gorojoradgonskega in ormuškega okraja precej in prve dni svojega prihoda mili si zavičaj obilno obiskali, in da bode ta poziv v vseh domorodnih srecah hitri odziv našel.

čitalnični odbor.

Iz Planine, 16. julija. A. S. [Izv. dop.] Narodni duh se v naši okolici vedno bolj budi. Ne le mnogo naših županstev, med ktere v prvo vrsto cerkniško, bloško in meniševo prištevam, pišejo skoraj vsa svoja službena opravila v slovenskem jeziku, temuč tudi c. kr. uradi v tej reči ne zastajajo, posebno moramo našo preiskovalno sodnijo omeniti. Njeni dopisi so do po večem v domačem jeziku pisani; tudi okrajni urad je zadnji čas nekoliko v domače kolo stopil. Vse drugače pa je pri nekterih županijah, ktere na slovenske uradne dopise nemško odpisujejo. Nečemo jih tukaj imenovati, ker so tega ravnanja le posamezni županje ne pa občinski odbori krivi. Ljudstvo zahteva le domačo besedo in domače pismo. Oddelek naše civilne sodnije nam ni po volji, kajti edino le take reči se v domačem jeziku pišejo, za ktere so obrazci pripravljeni. Da je to istina hočemo dokazati s prigradbo ktera se je še le pred kratkim časom dogodila. Prišel je kmet kot pooblaščenec pred mogočnega gospoda in je zahteval naj se neka pravica v zemljiščine knjige vpiše. Gospoda rudečica oblije, ko zagleda slovensko pooblastnico, mogočne brke se mu še bolj našopirijo, kakor je sicer navada in želji prosilca ne ustreže. Mož se tega ne ustraši, obrne se do domači reči vedno pravičnega načelnikovega namestnika, ki mu zahtevo za pravično spozna in ga naravnost do načelnika napoti. Pooblastnica slovenska se je za veljavno spoznala, toda kmet je moral nemško prestavo preskrbeti in potem se je še le njegova želja dopolnila. Večkrat smo tožiti slišali, da prvi imenovani gospod zahtevam o ravnopravnosti slovenskega jezika ne zadostuje, in v takih prilikah neprijazno odgovarja: počakaj, sedaj nimam časa poišči si drugega itd. Ker je bilo uradnikom naročeno na novo za službe prositi, nadjamo se, da taki gospodje, kteri znani 19. §. tako razumevajo za naprej med slovenskim narodom ne bodo več službe dobili. Sliši se, da bodo v našem kraju nektre županije zopet prošnje uložile, da naj se ljudstvu v domači besedi dopisuje pa tudi to, da se bo prosilo, da naj bi bili na železničnih postajah nastavljeni uradniki slovenskega jezika zmožni. Čudno je, da se moramo za naravne pravice, ktere so nam tudi po postavi obljubljene vedno take boriti z birokracijo in za take reči še le prositi, ktere bi po naravni in državni pravici lahko uživali.

Iz Primorskega, 16. julija. [Izvir. dop.] (Italijanske namere.) Med vsemi veljavnimi političnimi časniki italijanskimi Milanska „Perseveranza“ in florentinska „Riforma“ posebno pogostoma razpravlja „Česko pitanje“ po vsem priznava neizpolnjene pravice in zahteve českega naroda in mnogokrat kaže na kratkovidnost naše vlade, ki Slovane, ogromno večino prebivalcev našega cesarstva, zanemarlja in zatira. Kot eden izmed prvih italijanskih listov, ki so v narodnem in neodvisnem duhu pisani, se kaj pa da večkrat ozira tudi na avstrijske dežele ob jadranskem morji in pa na južne Tirole ali pa za prav na Tirole do glavitnega alpskega slemenca. Ta predmet vendar rajše prepušča Milanski „Perseveranza“. In res na vsake tri dni ali vsaj

vsak teden mora „Perseveranza“ z italijanskega narodnega stališča razpravljati rečeni predmet. Od vseh strani skuša svojim bralcem dokazati ali zaprav jih oslepiti, da je jadransko morje po naravni pravici italijansko morje ali zaprav veliko italijansko jezero, ktero na vseh krajih oklepajo italijanske dežele.

Te italijanske dežele, navadno modruje rečeni list, stokajo zdaj še pod težkim avstrijskim jarmom; zato jih vsakakor moramo osvoboditi, če ne drugače s silo izpuliti in ostrih krepljev avstrijskega orla. Potem kakor starejši Katon svoj „centerum censeo“ neprenehoma ponavlja glasovite besede italijanskega ktalja: Italija je narejena pa ni še dovršena. Neutrudljiva pri delu v italijanskem gospodovem vrtu je ravnokar priobčila obširen članek o političnih načelih, pa kterih naj bi se italijanska vlada ravnala pri prihodnjih zapletah v srbskih romunskih in turških pokrajinah.

Vendar članek sam očitno kaže, da ni tako zelo „ad usum delphini“ florentini pisan, ampak da je zaprav le namenjen avstrijski vladi. Ona naj njegova načela zapiše z zlatimi črkami nad vrata cesarskega dvora, po njih naj se ravna in dobro jej bo šlo na zemlji; se vč da še bolje se bi godilo italijanskemu kraljestvu, ko bi zaslepljena naša vlada res hotela postopati po odkazanih pravilih.

Pojem rečenega članka je v kratkem ta-le: V Srbiji in sploh v deželah ob spodnji Donavi si nasprotujeta rusovska in avstrijska politika. Rusovska skuša na dan spraviti tako zvano vzhodno prašanje, je v svojem zmislu rešiti in nastopi bogato dedščino na Turško; avstrijski državniki pa nameravajo v rečenih deželah kolikor tolko ohraniti stare — sedanje razmere in konečno rešenje vzhodnih zaplet odločiti na daljne prihodnje čase. — Tudi Italija ima na balkanskem polotoku zastopati svoje koristi. Te koristi se vjemajo z onimi avstrijskega cesarstva; zato naj italijaska politika sledi načelom, ki jih je „Perseveranza“ njej načrtala, in podpira naj avstrijske državnike. Ko se bi Ruska posredno ali neposredno polastila dežel o spodnji Donavi, neprenehoma bi protila drugim evropskim državam, vojske bi ne bilo ne konca ne kraja; „Avstrijsko podonavsko kraljestvo“ („Austria sul Danubio“) bi pa nikakor nevarno ne bilo evropskemu miru, ampak bi ga še le posebno zagotovilo.

Kdo se bi ne veselil, ko bi nam Avstrijcem tako sovražni Italijani se res preverili in po povzetih besedah mnogoveljavne „Perseveranze“ v prihodnje postopali. Čudno bi res bilo, ko se bi njih politika bila čez noč skotaj popolnoma prestrojila, ko se bi ona poganjala za čast in slavo taiste Avstrije, ktero že leta in leta razrušiti hlepi. Pa kaj rečem leta in leta, ampak že je več stoletij, od kar je Dante zapel svoj neumerjoči ditiramb

„Ahi serva Italia, del dolor ostello“,

ki so ga njegovi rojaki s plamenječimi črkami v svoja srca vtisnili. Od tega časa so očitno gojili sovraštvo zoper Nemce in zadnje stoletje zoper Avstrijce ktere so brez izjeme s prvimi enačili. Ko nas je krvava bitka pri Sadovi iz Italije segnala, začeli so naši sosedje onkraj jadranskega morja prežati po naših obmorskih pokrajinah, po slovanski Dalmaciji in kraškem Primorju. Tem bolj bi se potem čudili navedenemu članku Milanske „Perseveranze“, ki tako pogostoma poudarja izmišljene narodne pravice do naših obmorskih dežel, ki bi bila zdaj odkritosrčno govorila za našo Avstrijo. Tem pa nikakor ni tako.

Avstrija, piše „Perseveranza“ naj se bi razširila proti jugu in vzhodu, da jej bo potem mogoče odstopiti vse one pokrajine, v kterih se sredobežne težnje že sedaj kažejo, v prihodnje pa se bodo kazale še bolj očitno in močno in na razne strani. Res da niso niti pokrajine niti narodi imenovani, ki po zahodni in jugozahodni Avstriji stanujejo že sedaj vlečejo od središča našega cesarstva, od naše cesarske rodovine v tuje kraje in k tujim vladarjem. Pa prejasne so njene besede, da bi jih slednji že na prvi pogled ne umel. S svojimi „sredobežniki“ cika „Perseveranza“ na Nemce in Lahe ali zaprav na celo zahodno polovico našega cesarstva, ki naj bi po njenih željah od Alp proti severju pripadla k prusko-nemškemu kraljestvu, od Alp proti jugu pa k sprelepi Italiji. Laški list sveto trobi, da so dotične dežele nekoliko nemške, nekoliko pa italijanske tedaj velemogočnih načelih narodnosti vsakakor spadajo tam k Germaniji. tu pa k Italiji.

Cvetnik

slovenske slovesnosti, berilo za višje gimnazije in realke. Sestavil Anton Janežič. Drugi, ves predelani natis. V Celovcu 1868. — Cena: po poldrugem goldinarji.

Neutrudni delavnosti Ant. Janežiča se imamo zopet zahvaljevati za to novo knjigo. Nje ustroj je ves tak, da se soglaša z namero: rabiti višim učiliščem za čitanko. Prikladna in podučna pa je nje osnova tudi tem, ki hoté našo slovesnost v nje najlepših izdelkih spoznati. Vže uvod se nam je ugodil; v kterem izdalec glavna pojemanja o slovesnosti, o pesniškem govoru, o sostavi verzov in strof jako umevno in točno podaje. Kakor prvi navod k stihotvorstvu zaslučuje ta uvod vso hvalo in bode naši mladini dobro stregel. Na pokladi uvoda so potem čitanja v vrsto postavljena. Imajoča zadáčo, podajati pregled naše slovesnosti v primérih, knjiga pri vsej obilnosti ne obsega nekterih znamenitih izdelkov. Ne nahajamo v njej, da drugih menjših nedostatkov ne omenjamo, dovolje primerov dramatiške poezije. Tako bi se, po mojem trdnem sodu, ne bil smel prezreti Cegnarjev prevod Šilerjevega Valenštajna, prestave nesumnéno v sedanji literaturi slovenski najiminitnejše, v kteri sta si umetnost in spretnost prevoditeljeva in pak znanje slovenskega jezika tako rekoč roké v lepo družbo podala. Kaka mala novela ali pa karakteristiški odlomek kakega slovenskega romana bi tudi ne bil smel izostati. Taki prilogi bi bili prijetna zabava in priljubljen odpočitek od resnega čitanja. Sploh govore, ker se tu slučaj sam ponuja, v naših čitankah pogrešamo dovolje zabavnih čitanj, z eno besedo dovolje humoristike, ktera pa je našemu narodu — to svedoče jega pripovedke — tako obilno prirojena in vlastna. Istino! neusehljivi viri ostro- in veselounnosti ne iztekajo kapljami, ne potokoma iz vsega, kar imamo narodne

literature, še v živoče ali vže umrše, in novejša umetna literatura se jih ne bode mogla samo zogniti, no ona jih bode dolžna do dna izercpiti in za podkodo jemati. Zató bi bili v tej knjigi radi mnogo več narodnega blaga, posebno v nevezani besedi čitali, hvaleči pri malem številu čitanih ozimost izdalcevo, ktera je narodnemu blagu vsaj toliko prostora odmerila.

Ali ti in tem podobni nedostatki bodo se v bodočih izdanih, — kterih bode ta knjiga gotovo doživela —, dali odpraviti, kakor tudi nektre pesmi, ktere niso te zbirke dostojne, n. pr. ona pod številom 27., ne zadostujoča ni pravilom metrike. Zató pa se velika večina čitanj čistostjo jezika, lepoto besede in nekim jasnim svitom misli odlikuje ter istino! domačincem in tujcem veliki korak skazuje, kterega je naša slovesnost vže storila. Poetov znanih, in do sedaj menj znanih*) stihotvore nahajaš v tej knjigi, s kratka vso našo literaturo od Vodnika začeniš do letošnjega leta v malem oklepu, takó rekoč „en minuaturo“, zastopano. Prave krasote, z jezikoslovskega stajališča prosojene, so pesmi Ledinskega, prerano nam umrlega, in pa Levstikove, izmed kterega pesmi omenjam samo prevod Deržavinove ode „Bog“ (st. 81), ktero odo nam je vže tudi Koseski pred davnim podal. Kako se prostost Levstikove besede in Levstikovega govora odlikuje pred prebloženim in nekako tujim — posebno v sintaksi — bleskom, v kterega Koseski čisto proste misli gotovo brez potrebe zavija. Kakova je jasnost in pravilnost Levstikovega prevoda proti onemu! Ravno taka, kakoršen je napredek sedanje pismenosti proti oni pred dvadesetimi leti. Sploh mora

*) Jako karakteristiške so pesmice na str. 37—39, v kterih si neki rodoljub, ki pa je sedaj med zagrizneno diplomate šel, nedolžne vence vije, ter „sebi“ samemu svoje poezije adresuje. Tudi pesmi so znamenja.

Naša vlada po teh deželah res tako postopa, ker tam hoče s silo in z lepo vse ponemčiti, tu pa vse poitalijančiti. Pa pustimo dežele onkraj Alp in ozirimo se h koncu še na naše južne dežele. Dalmacija je skoraj popolnoma slovanska, kajti onih 20.000 po njenih mestih raztresenih Italijanov nikakor ne moremo priznati za poseben narod v deželi. O Hrvaškem obmori mi ni traba govoriti, ker tu se v preteklih letih in stoletjih italijanščina nikakor vrniti ni mogla v slovansko kri. Da je naše Primorsko po večem slovansko je „Slov. Nar.“ pokazal na drugem mestu. Kljub vsem tem preočitim razmeram se pa slovanski prebivalci rečenih dežel ravno tako tlačijo, kakor so se tlačili, zatirali in poitalijančevali pretekla stoletja. Politične, sodnijske, davkarske, v kratkem vse uradnje so italijanske; v tujih šolah se slovanska mladina napaja z italijanskim duhom, njeni narodni jezik se ali popolnoma prezira ali jako zanemarja. Vse javno življenje v postavno priznanih družbah je Italijanom pripuščeno. Po mestih morajo vsi mestni služabniki do zadnjega pometaja mestnega praha in blata vneti biti za nežno Italijo. Naša vlada podpira to potujčevanje, ki jej bo prej ali slej silno presedalo. Ona sama skrbi, da bi se tu vresničile „Perseverančne“ besede, in v prihodnje še očitne kazale sredobežne težnje malebrojnih Lahonov in slovanskih odpadnikov.

Le tako naprej! ni se bati, da bi njena napačna — nenaravna skrb za malo pešico obmorskih Italijanov ne obrodila sadu, kakoršnega se sedaj še nadjati ne more. Ali je vlada že pozabila velike skrbi, ktere jej so napravljale namere one italijanske stranke, ki je l. 1866 hotela z Garibaldom na čelu napasti ubogo Dalmacijo. Omenjena vojskino drhal se je po pravici zanašala na malo pešico dalmatinskih Italijanov, ki so kaj težko pričakovali njenega dohoda. K sreči načrt o tem napadu v Florenci poterjen ni bil. Ko se bi bil vresničil, kaj se bi bilo zgodilo. Zasmehovani in zatirani Slovani bi se gotovo ne bili posebno navduševali za tiste, ki so jih tlačiti pomagali. Preteča nevarnost, krvava vojska je minula, in Slovanom se priznane pičle pravice iz nova kratijo. Avstrija, ali so te tvoji prekanjeni sovražniki zopet omamili in vhljali? Prebudi se, dokler je še čas in čuvaj vrneje čugajočega leva, ki leži na spominku zmage pri Visu. Res Italijani niso mogli očitne in grše pokazati svoje srditosti proti Avstriji, gorke ljubezni proti Italiji, da so ondan napadli lepi spominek na Visu in svoje srce ohladili nad rečenim levom. Glej Avstrija! tako hvali ti vejo, da se njim povsodi vklanjaš in jim žrtuješ ti vedno zveste Slovane.

Ali mi je treba še kazati na sovražne demonstracije v zadrskem gledišču, na slavoklice in napise po poitalijančenih mestih dalmatinskih in primorskih. Na one poklenske namere Puljskih Lahonov, ki se s sirovostjo na Visu popolnoma vjemajo. Tako in v prihodnje še dosti huje se bodo kazale one sredobežne težnje, ktere prekanjena Milanska Perseveranza povdarja. Dokler se bo italijanščina po obmorskih pokrajinah umetno in s silo širila in podpirala, slovščina pa zatirala in zanemarjala, je zastoj vse vpitje, vse kazanje na stara pisma, na stare pravice, da dotične dežele morajo biti avstrijske. Osvobodite Slovane, bodite jim pravični in lahi jih nikoli ne bodo imeli.

Iz Maribora, 20. jul. Preteklo nedelo je imela naša čitalnica svoj polletni občni zbor. Predsedoval je g. dr. Prelog. Po njegovem nagovoru, v katerem je opisoval sedanje društveno stanje, bral je g. tajnik prof. Šinko polletni račun, kteri se je dokazili vred 2 družtenikoma v pregled izročil. Na dalje je obveljal nasvet, naj se spremene društvena pravila tako, da se bodo odsihmal veljavno razglasili občni zbori po domačih slovenskih listih, toraj za zdaj po „Slov. Gosp.“ in „Slov. Narodu“. Ker si mora iskati čitalnica novega stanovanja, pooblastil se je odbor, naj si ogleda pripravna poslopja in sklene najemno pogodbo. H koncu se je sklenilo, da čitalnica mariborska v prihodnje ne bo več prejemala goriškega časopisa „Domovina“, dasiravno je nanj naročena do konca tega leta.

Politični razgled.

„Wien. Zeit.“ je razglasila naredbo ministerstva notrajnih zadev gledé ustanovitve političnih uradov po deželah v državnem zboru zastopanih. Po tej naredbi bo imela Štirsk 18 okrajnih glavarstev in sicer v Liecnu, Muravi, Judenburgu, Leobnu, Bruku, Weitzu, Hartbergu, Feldbachu, Gradcu, Loncu, Lipnici, Radgoni, Ljutomeru, Ptui, Mariboru, Slov. Gradcu, Celji in Brežicah. Na Kranjskem se bodo imenovali dosednji okrajni uradi okrajna glavarstva in predstojniki kakor drugod okrajni glavarji. Dogovori med mi-

veselje obiti vsakega ljubitelja slovanskih literatur videčega toliko čistost in toliko jednost sedanjega pismenega jezika. Izmed mnogih, do sedaj v naših knjigah ne obče navadnih besed naj jih tu le nekoliko, posnemanja dostojnih, naštejemo: slovesnost za literaturo, vlivanje za upliv (na 32 str.), priroda nam. narava (ib.), rok nam. osoda (str. 38), veličestvo nam. veličastvo ali veličanstvo (82).

Proti lepemu vencu poezij se razdelek v nezvezani besedi slabo odlikuje. Iz najnovejših prikazni prozaične literature, po „Novicah“, „Glasniku“ in drugod raztresenih, ne nahajamo jih v „Cvetniku“ dovolje. Tudi v tej vrsti literature je sedajnost velik korak storila in spisov v resnici zabavnih in podučnih štejemo že obilo. Tudi ta nedostatek naj se s časom dopolni.

Ali kakor rečeno, vsi ti nedostatk se gube skoro do nevidnosti proti lepim lastnostim te knjige. Jezik je čišči nego ga kje drugé v knjigah nahajamo — nemala zasluga izdalčeva; čitanje je obilo in vsakovrstnega; tudi vnanje lice je knjigi lepo in očem močno ugodno, tako da ta pravi biser najnovejše delavnosti na polji slovenske slovesnosti vsem čestiteljem domače stvari gorko in važno priporočamo.

nistrom notrajnih zadev in posameznimi c. kr. namestniki gledé oseb, ki imajo po novi organizaciji vmeščene biti, niso še dokončani.

Vladina „Debatta“, znana po svojih 800 naročnikih, 14000 gl. ogerske podpore in nesramnih napadih na vse, kar je slovanskega, svetuje zdaj vladi (vlada vladi za vlado), naj bi izdajala velike česke dnevnike, ki bi na Českem propagando delali za dualizem. „Polit.“ jej odgovarja na ta prijazni nasvet: Ko bi se kaj takega zgodilo, smo prepričani, da se bo po celi deželi razširila dobro osnovano organizacija, ktera bo tako liste z vso krepostjo iz narodnih krogov trebila. Za česke dnevnike v „Debattinem“ duhu (?) nima naše ljudstvo nobenega razuma, in kakor sedanji mali (vladni) „Dennik“ ljudskega mnjenja ne more zasukati, tako bi tudi velik „Dennik“ ničesar ne opravil, ko bi ga tudi v 1000 in 1000 iztisih po deželi razsuli. Zdej ima zopet nov nasvet pri rokah in nič manjega ne tirja, kakor da naj vlada ljudske tabore na Českem dopušča, ob enem pa za to skrbi, da bodo ministraši obilo k njim dohajali in narodnjake prevpili. Svet bi ne bil tako napačen, ali kje jemati toliko ministrašev!

V ministerstvem svetovalstvu se nadaljujejo pogovori o brambovski postavi. Nad ogerskimi spremembami se ministerstvo bojé malo ali nič ne spodtika.

Slišati je, da se bo nekoliko viših uradnikov iz ministerstva notrajnih zadev v pokoj poslalo. Pripoveduje se tudi, da bo dr. Brestl zaradi „oslabega zdravlja“ stopil iz ministerstva, in da za njim dr. Herbst finance prevzame.

Dasiravno „Wien. Ztg.“ piše: „Sklicanje deželnih zborov je novo opominanje do Čehov, naj pridejo in storé svoje pomirje, ktero v mejah ustavnih pošteno želimo“, izrekajo vendar Čehi, da jih ne bo v deželni zbor.

Pomirjanje na Českem dobro napreduje; še pol leta tako in vse bo v ječah ali pa ne več v deželi. Časniki se neprenehoma konfiskujejo in tožijo, pa tudi preiskav zavoljo raznih prepovedanih ali nedovoljenih taborov in izletov je od dne do dne več.

Dunajski dopisnik „Pol.“ piše o tem: Danes se mi pripoveduje, da vladi s sedanjo ostroostjo na Českem ni resnica; misel, iz ktere ostroost izvira je le ta, da se še enkrat z grdo poskusi, predno se odneha; s sedanjo ostroostjo se le skuša moč in stanovitnost česke opozicije; če se dobro obnese pri tej skušnji, potem se bo nebo zopet zvedrilo.

Nekteri dunajski listi so vedeli praviti, da je prijateljstvu med Prusijo in Rusijo odbila zadnja ura in da se bo Prusija spoprijaznila z Avstrijo. Na to odgovarja eden izmed berlinskih listov: Prusija ne bo zametavala ruskega prijateljstva, dokler ostanejo politične razmere, posebno francoska, take kakoršne so zdaj; kakega poroka bi tudi mogla Avstrija postaviti za to, da je njeno prijateljstvo odkritosrčno. Kaj bi nas moglo pripraviti k temu, da bi za Avstrijo hodili v orientalski ogenj?

Potrdilno pismo, ktere ga bo dobil Milan od turške vlade, glasilo se bo, kakor ono ktere ga je za časa dobil knez Karl rumunski. — 16. t. m. je bil v Smedrevu v zapor dét prefekt Lazar Milojevič, ki se sicer ni hotel pridružiti zaroti proti Mihajlu, ali je vendar vzel od Radovanoviča 800 cekinov, za to, da bi ga ne ovadil.

Aleksander Karazoržević je odgovoril na izročeno mu povabilo Beligraske sodnije: Kar je zapustil srbski prestol, prosil je že večkrat popotnih pisem, da bi se mogel zopet v Srbijo vrniti, a jih ni nikdar dobil, po njegovem prepričanju je toraj iz dežele izgnan, in ne boče vstreljal povabilu. — Sicer pa se piše iz Beligrada, da ni dvomiti, da bi ne imel knez Aleksander deleža na Mihajlovem uboju. Svojemu oskrbniku je pisal, naj Radovanoviču „po dokončanem delu“ izroči 5000 cekinov.

V Pešti je te dni na neznan način zginil predsednik honvedskega osrednega odbora Benicky. Pravijo, da je vmorjen, ker je honvedstvu škodoval.

O Poljakih govori pravi „Polit.“: Vsak narod je kolikor toliko gospodar svoje osode in si svojo bodočnost sam dela. Ob sebi se ume, da bomo Poljakom bratovsko roko odkritosrčno radi ponudili, če bodo le zopet prišli po federalistični zastavi, ktero so nek slab trenutek pobesili, tudi jim bomo iz srca privoščili, če se bo razsodba, kteri smo s tolikimi žrtvami pot nakopali, konečno neposredno vresničila po naših poljskih bratih. Svoboda, ktero za-se zahtevamo, nam je le tedaj zagotovljena, če jo bodo z nami delili tudi Poljaki in drugi narodi ogersko-avstrijske državne zveze ter si drug drugemu zanjto porok.

Nekoliko Poljakov iz Galicije in Pozanja je po znanih domorodnih rusko vlado vprašalo, kaj bi ona rekla k temu, če bi prišli v Varšavo razgovarjat se, kako bi se med seboj sprijaznili in se drug drugemu približali.

V Rimu je srditost proti Avstriji vsak dan večja in papeževa vlada bi že bila pri volji, nekoliko sprijazniti se z Italijo, da bi mogla Avstriji tsmbolj protovati.

Brzjovaj neznanja, da so v Porto Maurizio zaprli dva Španjca, ki sta za španjski punt vojake nabirala. Španjska vlada je neki italijanski ovadila, da je med šp. uporniki in italijanskimi republikanci neka zveza, in da bi bil pri šp. uporu tudi Mazzini toliko vdeležen, da je nekoliko 1000 italijanskih prostovoljcev obljubil proti temu, da bi v potrebi tudi Španjci enako pomagali. Sicer pa iz Špansega ni nič zanesljivega zvedeti, kar današnji dan pové, oporeče drugi. Pisma od 15. t. m. poročajo, da se vojvoda Montpenier ni kotel vdati vladinemu zaukezu, češ da sme španjskim infantom le monarh sam zaukazovati. Razen njega so vsi generali, ki so bili pri liberalni stranki, iz dežele izgnani.

Dunajska borza od 20. julija.

5% metalike 59 fl. 50 kr.	Kreditne akcije 216 fl. 10 kr.
5% metalike z obresti v maji in nov. 59 fl. 60	London 114 fl. 15 kr.
5% narod. posojilo 63 fl. 75 kr.	Srebrlo 111 fl. 50 kr.
1860 drž. posojilo 88 fl. 30 kr.	Cekini 5 fl. 40 kr.
Akije narod. banke 742 fl. — kr.	